

Jožef, Vajdetič

SPOMINI NA ŠROP BILEČA

pitomac 54. klase od 11.3.1977 do 13.10. 1977

vodnik stažist od 14.10.1977 do 2.6.1978

I. POGLAVJE

1. UVOD

Obvezno služenje vojaškega roka je imelo v preteklosti poseben pomen in dogodek za vsakega fanta, ki je odšel na služenje vojaškega roka na ozemlju bivše Jugoslavije, ki smo jo imenovali domovina. Po odsluženju vojaškega roka je vsak imel svojo zgodbo in doživljaje, ki so se obujali in pripovedovali ob takšnih in drugačnih prilikah vse do današnjega časa in spomini so še kako živi.

Dotakniti se moramo pojma nabor (štilinga), od kje izhaja in kdo ga je prvi uvedel, kakor tudi obvezno služenje vojaškega roka.

Nabor in splošno obvezno služenje vojaškega roka je leta 1770 uvedla cesarica Habsburške monarhije Marija Terezija 1717 – 1780. Monarhija je poleg velike zadolženosti imela tudi šibko stalno vojsko.

Splošna vojaška obveznost je imela veliko izjem. Vojaškega roka so bili oproščeni duhovniki, plemiči, uradniki, advokati, zdravniki, obrtniki, trgovci in prvorojeni sinovi velikih kmetov. Dejansko so vojsko služili najrevnejši med 17. in 40. letom starosti. Služenje vojaškega roka je bilo do leta 1802 dosmrtno, nato pa 7 let, zato so se vojaški obvezniki na vse načine izogibali služenju (skrivanje, pohabljanje...). O trpljenju pri odhodu v vojsko nas spominjajo številne ljudske pesmi.

Knjiga pisatelja Josipa Jurčiča z naslovom Domen opisuje tisto obdobje. (Marija Terezija, Wikipedija, dostopno na Google dne 3.2.2020).

Tudi sam sem doživel usodo tisočih fantov pred menoj, zato sem se odločil, da opišem dogodke iz moje vojaške službe, ter jih bralcu predstavim v preprostem, vendar razumljivem slogu.

V pripovedi spominov sem poleg osnovnega slovenskega jezika občasno vpletal tudi izraze srbohrvaškega jezika, katerih pomen sem prikazal v posebnem slovarčku na koncu dela.

2. VOJAŠKA EVIDENCA

V letu 1972 sem napolnil sedemnajst let in bil vpoklican na Vojni odsek Črnomelj za vpis v vojaško evidenco. Z dnem vpisa so se mi zaprla vrata za odhod iz države Jugoslavije. Kot vojaški obveznik nisi mogel dobiti potnega lista za potovanje v tujino vse do takrat, ko si domovini odslužil svoj dolg, to je vojaški rok, ki je bil za vse tiste, ki so bili sposobni obvezen od 18. do 27. leta starosti.

Skozi različna časovna obdobja je od formiranja JLA leta 1945 (Jugoslovanska ljudska armada) je vojaški rok trajal:

- pehota 2 leti,*
- letalstvo 3 leta in*
- mornarica 4 leta.*

Po letu 1964 je bilo trajanje vojaškega roka poenoteno na 18 mesecev. V letu 1972 je prišlo do spremembe in je trajal vojaški rok za pehoto in letalstvo 15 mesecev, za mornarico pa 18 mesecev.

V splošnem ljudskem odporu, če bi bila potreba obrambe Jugoslavije je trajala vojaška obveznost od 15. do 65. leta starosti. V organe CZ in druge civilne ustanove so bile razporejene tudi ženske.

Leta 1978 ko sem odslužil vojaški rok je Jugoslavija razpolagala z naslednjimi močmi v vojaških obveznikih:

- 8.000.000 (v primeru vojne)*
- 588.000 aktivnega vojaštva in*
- 3.200.000 rezerve (jugoslovanska ljudska armada, Wikipedija, dostopno na Googlu dne 3.2. 2020).*

V letu 1973 sem postal polnoletni vojaški obveznik in v letu 1974 sem dobil poziv, da se zglasim v prostorih občine Črnomelj (bivši grad) na nabor ali po domače na „štilingo“. Večina očetov je bila ponosna na svoje sinove, da so že odrasli in si lahko sami služijo kruh, ko jih že oblast kliče na dolžnost domovini.

Zakaj sem se moral javiti v okviru vojnega odseka Črnomelj. Poljanska dolina je razdeljena na občino Kočevje in v katero spadajo vasi Predgrad, Dol, Laze,

Bilpa, Paka, Čeplje, Vimolj, Brezovica, Kralji in Nemška Loka, ter na občino Črnomelj ki obsega vasi Gorenjo in Dolenjo Podgoro, Zagozdac, Deskovo in Kovačo vas, Stari trg, Prelesje, Kot, Sodevce, Dečino in Radence. Moj rojstni kraj je Dolenja Podgora (lastni vir).

Na dan nabora, ki je bil v četrtek 8. avgusta 1974, se nas je na hodniku občinskih prostorov zbralo kar lepo število različnih „kalibrov“. Visoki, majhni, suhi in debelejši, črni, svetlolasi, z očali in brez, zgovorni, tihi, veseli in prestrašeni. Komisijo so sestavljali: višji oficir (major), vojaški zdravnik, šef in administrator iz vojnega odseka ter vojak kot pomožno osebje.

V prostorno sobano te je poklical administrator. Pred komisijo sem se legitimiral z pozivom in osebno izkaznico. Sledil je vpis v veliko vojaško knjigo. Priimek in ime, očetovo ime, rojstni datum, kraj rojstva, bratje, sestre, državljanstvo, kaznovanost, hujše bolezni, bolezni v družini, sorodstvo v tujini, poklic ali šolanje...

Tehtanje (78 kg), višina 180 cm (to je delal vojak). Nato je nastopila vojaška zdravnica iz Garnizonske ambulante kasarne Črnomelj.

Pljuča, pritisk, pulz, oči, kosti, zobje, ušesa, sluh, stopala (plat fus), splošna telesna konstrukcija, posebna znamenja na koži, oblika obraza, spolni organi. Nato je sledila ocena. Atletsko grajen in sposoben za vojaško službo.

Sedaj je nastopil še poglobitveni del, ki je bil v rokah višjega oficirja. Namreč, določiti mi je bilo potrebno rod službe. Odločitev je padla na podlagi mojega šolanja na Srednji šoli za strojništvo v Ljubljani. Določili so mi rod Težka zemeljska artilerija- havbice 155mm. Funkcija pri artileriji je bila Topovsko – računsko, kraj služenja Benkovac pri Zadru. S tem dejanjem je bil protokol zaključen in lahko sem odšel v pričakovanju poziva za služenje vojaškega roka ob koncu šolanja.

Na začetku vsakega šolskega leta je bilo potrebno prinesiti potrdilo o šolanju. S tem je bilo tudi odloženo služenje. Nekateri fantje, ki so imeli samo osemletko, ali končano poklicno šolo, so šli na služenje že z 18. leti.

Nekateri so celo prosili vojni odsek, naj jih že vendar pokličejo na odsluženje, da se čim prej rešijo tega bremena. Zakaj? Nekateri bi šli radi v tujino kot ekonomski migranti, predvsem v Nemčijo in tudi Kanado. Večina nabornikov je služila vojaški rok med 20 in 22 letom starosti. Od nabora pa vse do nastopa služenja vojaškega roka je bilo s predhodnim pozivom potrebno izvesti rentgensko slikanje pljuč. Jaz sem to naredil v vojaški bolnici Mladika na Prešernovi ulici v Ljubljani. Sedaj je v tisti stavbi Zunanje ministrstvo Republike Slovenije.

Najslabše se je godilo tistim, ki so bili začasno nesposobni ali pa delno sposobni. Ti niso nikoli vedeli kaj bo z njimi. Najboljše so jo odnesli tisti, ki so

dobili oceno nesposobni (izrazit rahitis, napake pri vidu, telesne hibe, gluhi, kronična obolenja, srčni bolniki, astmatiki, prekomerna teža...).

Vendar so nesposobni bili v civilnem okolju deležni posebnega preziranja. Kdor ni dober za vojsko, ta tudi za ženit ni in nekatera dekleta so se takšnih fantov nekoliko izogibala. Takšna je bila miselnost pred petdesetimi leti.

V tretjem letniku smo imeli med drugimi predmeti tudi zelo pomemben predmet Obramba in zaščita. Po napadu Sovjetske zveze leta 1968 na Češko je bil obrambni sistem Jugoslavije dopolnjen z novo nastalimi TO po posameznih republikah in Slovenija je imela eno najboljših, če ne najboljšo.

Pri Obrambi sem učitelju, ki je bil še iz partizanskih vrst in ranjen skozi čeljust pri napadu na postojanko Kočevje, pomagal pri organiziranju izvedbe streljanj na strelišču Ljubljana.

Učitelj me je vedno poklical, ko je bilo potrebno delo na strelišču. Orožje mi je bilo zelo všeč, čeprav so moji nekateri sošolci imeli ta predmet in streljanje za nujno zlo. Tako sva z Anžinom usposabljala še dijake iz drugih ljubljanskih srednjih šol in gimnazij. Srednje šole je bilo konec in razšli smo se vsak po svoji poti. Tisti najbolj zainteresirani za strojništvo so se vpisali na Strojno fakulteto samo čez Aškerčevo cesto poleg Filozofske fakultete. Mene pa strojništvo ni vleklo že od samega začetka, posebno, ko sem poslušal predavanje iz matematike, kjer nisem razumel nič.

Moja želja je bila postati Gozdarski tehnik, vendar so me v šoli in doma pregovorili, da je v gozdu težko delo in je boljše biti v pisarni.

Ravno v letu 1975 so odprli na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo katedro za obramboslovje. To bo nekaj za mene in takoj sem se vpisal. V tistih časih skoraj ni bilo omejitev in na obramboslovju nas je bilo samo 15. Bili smo poskusni zajci. Vendar pojavil se je problem na katerega v tistih letih nisem pomislil. Štipendijo sem v času šolanja dobival od podjetja ITAS Kočevje, ki pa je zahteval ali v službo ali povrnitev stroškov, ki niso bili majhni. Starši so me s težavo izšolali, zdaj pa še vrnitev štipendije. Situacija je bila brez izhoda. Poizkusil sem tudi z državno štipendijo (kot danes Zoisova), vendar smo imeli preveliko kmetijo. Sledil je izpis iz fakultete in veselo na delo kot konstruktor pripravnik, da sem v osmih letih odslužil štipendijo in po štirinajstih letih zapustil firmo, ki je tonila v stečaj.

Potrdilo o vpisu na fakulteto sem dostavil tudi na vojaški odsek v Črnomelj in so me vodili kot študenta in s tem je bil vojaški rok odložen. Seveda bi moral sporočiti, da ne nadaljujem študija in da sem zaposlen.

3. PREDVOJAŠKA VZGOJA NA BLOKAH

V mesecu juniju 1976 dobim poziv na štirinajst dnevno predvojaško študentsko vzgojo na Velikih Blokah. In sem tudi šel in jo opravil s solidno oceno. Končno sem tudi sporočil na vojaški odsek, da ne študiram. No pa smo bili tam, kjer ni bilo potrebno. Zopet je sledil poziv, naj se oglasim na vojaški odsek in spet je šel dan dopusta zaradi moje malomarnosti. Najprej sem poslušal pridigo šefa

odseka, da je potrebno vsako spremembo sproti javiti. Nato je stekel pogovor, če bi hotel iti v šolo za rezervne oficirje pehote. Vedel sem, da obstoja šola v Šentvidu pri Ljubljani in sem takoj privolil, ker sem imel v mislih služenje vojaškega roka v Ljubljani. To bo dobro, ker bom blizu doma. To leto se ni zgodilo nič in po novem letu smo začeli ustaljen tempo v službi.

Zima je bila večinoma brez snega, zato sem kar uspešno nabiral ure vožnje za šoferski izpit, katerega sem naredil tik pred odhodom na služenje.

V februarju je sledila priporočena pošiljka Vojaškega odseka občine Črnomelj z osebno vročitvijo.

Modra kuverta opremljena z vse mogočnimi napisi in žigi. Takšnih pošiljk smo se na vasi v tistih časih kar malo bali. Vedno so takšne pošiljke prinesle nepotrebne poti in obveznosti ter morda še mukotrpne sodniške zadeve.

Poziv za služenje vojaškega roka.

Dne 10. 3. 1977 do 24.00 se moram zglasiti v V. P. 3215 kasarna Moša Pijade Bileća. Zdaj imam Šentvid v Ljubljani. Kje neki je ta kraj, ki sem slišal za njega samo bežno iz pesmi „Sredi pušk in bajonetov...“, vendar mi je takrat bilo malo mar za to hercegovsko mesto.

4. PRIPRAVE ZA ODHOD V BILEĆO

Prva naloga mi je bila seznanitev z geografsko lego mesta Bileće. Vedeti moramo, da v tistih časih ni bilo računalnikov in interneta. Glavni pripomoček je bil dober zemljevid ali kakšen krajevni leksikon, ki si ga dobil v knjižnici. Na začetku nisem poznal nobenega predhodnika, da bi me seznanil, kako priti do Bileće, zato je bila pot do Bileće prava uganka. Vendar sem imel srečo, da je vojaški rok v Bileći že odslužil naš domačin iz Poljanske doline M.I., ki mi je natančno opisal lego mesta in možnosti za potovanje. On osebno se je iz Čapljinje do Bileće peljal s „Čirotom“, to je ozkotirna železnica. Posebnost tega vlaka je zelo majhna hitrost potovanja in za določene razdalje je potreboval veliko časa.

4.1. Ozkotirna železnica „ČIRO“

Ozkotirne železniške proge se od normalnih prog kar razlikujejo v več pogledih. Prvo je širina tirnic samo 760 mm, kar je pri normalnih progah v Evropi 1435 mm, razen Rusije kjer je širina prog 1520 mm. Hitrost pri „Čirotu“ je znašala 20km/h, pri normalnih progah do 160 km/h.

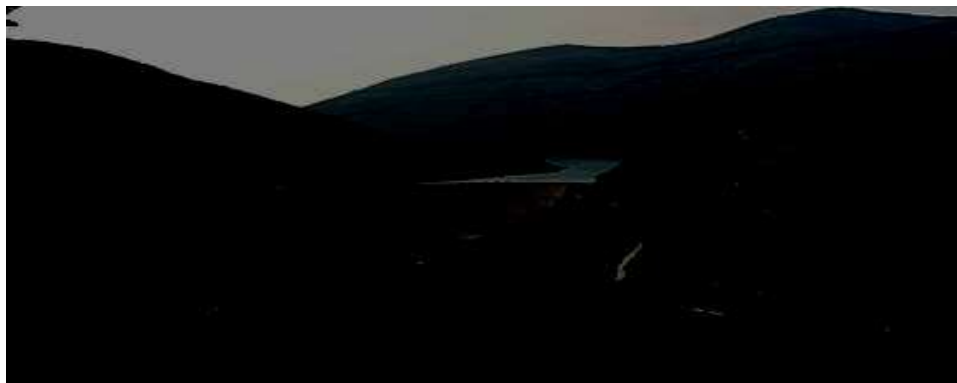
Proga Trebinje – Bileća (31 km) je bila zgrajena 20. decembra 1931, do Nikšiča pa leta 1938.

Od leta 1959 do 1965 se je gradila v Trebinju HE na reki Trebišnjici, ki izvira pod kasarno v Bileći.

Ta izgradnja HE je kruto posegla v okolje, ker je bila zalita z akumulacijskim jezerom dolina v dolžini 31 km, vse do Bileće. Vse vasi so bile izseljene na

hercegovski „krš“, to je na hercegovski kras. V dolini reke Trebišnjice so uspevale zaradi ugodnega podnebja vse kulturne rastline in seveda znani hercegovski tobak. Posledično so morali iz doline Trebišnjice premakniti tudi traso proge za „Čirota“.

HE Trebinje

(vir: dostopno na internetu dne 13.2.2020)

V smeri sredine slike v ozadju na stiku levega in desnega hribovja se nahaja po 30 km mesto Bileća. Cesta za Bilečo je speljana po vrhu levega hriba. Čez železniško postajo Bileća je dnevno vozilo 32 vlakov kar pomeni da je imelo kar lepo število Bilećancev zaposlitev pri železnici. Dne 29. maja 1976 je iz Bileće odpeljal zadnji vlak in s tem je bilo zlato obdobje končano. Pobrane so bile tudi tirnice in promet je prešel na cesto Dubrovnik – Trebinje – Bileća – Gacko.

Železniška postaja Bileća

(Vir: foto Direkt – dostopno na internetu dne 13.2.2020)

Zanimivo je to, da ti je država plačala potne stroške izrecno po železnici in v mojem primeru je bilo to od Črnomlja do Čapljine. Iz Dolenje Podgore do Črnomlja in pa tudi iz Čapljine v Bilečo so bili stroški obračunani za avtobus. Denar sem dvignil nekaj dni pred odhodom na vojaškem odseku v Črnomlju.

Varianta potovanja z vlakom, presedanje nič koliko krat, razne pasti na vlakih od žeparjev, kriminalcev in ostalih tipov mi ni ustrezalo.

Obstajala je še ena možnost in to je bilo potovanje z letalom do Dubrovnika. Iz Dubrovnika do Bileće (60 km) pa z avtobusom. Varianta z letalom je bila sprejeta in takoj sem se pozanimal, kje v Ljubljani je predstavništvo JAT (Jugoslovanski aero transport). JAT je imel svoje predstavništvo na Miklošičevi cesti, nasproti današnje zavarovalnice Triglav. Po pridobljenih telefonskih informacijah sem se osebno zglasil v poslovalnici in si kupil letalsko karto do Dubrovnika. Glede na to, da sem imel poziv za vojsko, sem bil obravnavan že kot vojak in sem imel 25% popusta.

Za železniško in avtobusne vozovnice sem dobil 180 takratnih dinarjev, letalska vozovnica s popustom je bila 220 din. Vendar je letalo letelo za Dubrovnik 11. marca, kar je pomenilo, da bom en dan v zamudi od datuma navedenega v pozivu. Ker je bilo to v okviru „prikupljanja“ novincev z vseh koncev Jugoslavije si nisem delal preveč skrbi. Vojni rok se ti šteje od tistega dne ko stopiš v kasarno.

Dnevi do odhoda so bežali z veliko naglico in 3. marca sem imel izpitno vožnjo za avto in izpit tudi naredil v prvem poizkusu. Med vožnjo sem zaradi treme naredil nekaj napak, vendar to niso bile napake za padec. Veselje je bilo nepopisno. V primeru, da bi padel se bi lahko zgodilo, da bi mi vse splavalo po vodi.

Sedaj je bilo potrebno misliti samo še na to, da se od sorodnikov in prijateljev poslovim. Na ITASU kjer sem bil zaposlen sem se že poslovil s tem, da sem jim prinesel polno bisago pijače, drugače se bi mi slabo pisalo.

Od sorodnikov sem se poslovil na način, da sem jih obiskal, jim povedal kdaj grem od doma in obljubili smo si, da si bomo eden drugemu pisali.

Ob sobotah je bil v gostilni na Brezovici ples in tudi zadnjo soboto 5. marca pred odhodom je bilo tako. Povabil sem svojo družbo in dolgo v noč smo proslavljali moj odhod v vojsko, ki se je takrat imenoval „poslovilna“.

Ves zapitek družbe na poslovilni je šel seveda na moj račun. Fantje, ki so odhajali pred menoj v vojsko so ga pošteno „biksali“ po cel teden. Moja poslovilna je bila komaj senca njihovih podvigov, in dobro da se ni komu kaj pripetilo.

Naj navedem samo kot primer, da so se na eni od takšnih ceremonij vsi povabljeni zbasali že kar omamljeni od alkohola s harmoniko vred na polno naloženi parkiran kamion lesa in tam prepevali do onemoglosti.

Kakšnega resnega dekleta nisem imel, ker sem imel načelo kot mnogo drugih mojih predhodnikov, da se ni dobro „zacopat“ v kakšno punčaro, potem pa oba trpita težke trenutke, ko sta vsak sebi.

Tudi dekleta so bolj resno poprijele za stvar pri fantih, ki so že odslužili vojaški

rok. To je pomenilo, da ima svoj poklic, službo, opravljeno vojaško obveznost in da so ga v vojski naučili „pameti in reda“.

5. POTOVANJE V BILEĆO

Končno je prišel petek 11. marca, dan odhoda. Do zjutraj smo še v naši kuhinji rogovilili z Gorenjimi Podgurci in nato s harmoniko odšli v Zagozdac na avtobus. Oni so ostali, jaz pa na pot. Dan je bil turoben in oblačen, kar je bilo za mesec marec normalo. Preteklo leto je ob tem času zapadlo 120 cm snega in cel teden nismo mogli nikamor. Ne vem, kaj bi naredil, če bi se to zgodilo v času mojega odhoda. Na avtobusu je bil tudi M.E. Iz Starega trga, ki je imel poziv za planinsko enoto v Škofjo Loko. Šlo mu je na jok, jaz sem ga tolažil, kaj bom šele jaz, ki odhajam 900 km od doma. V Ljubljani sva na Kolodvorski ulici v gostilni „Pri starem Tišlerju“ nekaj pojedla in popila ter se poslovila. On na avtobus za Škofjo Loko, jaz za Brnik.

Na letališče je prihrumelo tudi šest Štajercev. Šele ti so bili glasni in zabavljaki. Odhod čez kontrolni terminal, kjer nas ni nihče kontroliral, ker smo šli k vojakom in prvič sem bil na letalu. Vsi smo se usedli nekje na sredini skupaj s tem da so se stevardese Štajercem nasmejale do solz. Poleteli smo v sivo nebo in pod seboj zaradi oblačnosti nismo videli nič.

Čez 50 minut smo že pristali na letališču Čilipi v Dubrovniku.

Letalo Douglas DC-9 s kakršnim sem letel v Dubrovnik.

Vir: Jat Airways Wikipedija, dostopno 13.2. 2020

Letališče Dubrovnik - Čilipi

Vir: Letališče Dubrovnik, Wikipedija, dostopno 13.2. 2020

Z letališča smo do Dubrovnika, ki je oddaljen 15 km potovali z letališkim lokalnim avtobusom do avtobusne postaje Dubrovnik. Informacija za linijo do Bileće in že smo z vozovnicami v žepih sedeli v bifeju.

Ob odhodu smo se kar za nekaj časa poslovili od civilizacije in skozi pusto kamnito pokrajino potovali proti Trebinju, ki je oddaljeno 32 km. Trebinje je mesto s 37.000 prebivalci v kotlini ob reki Trebišnjici, ki vsako zimo poplavlja, ker je reka kraškega tipa. V današnjem času to hercegovsko mesto spada v Republiko Srbsko. V času služenja vojaškega roka je tudi tukaj bila Severna in Južna kasarna še iz časov Avstro-Ogrske monarhije v okviru okupacije BiH 1878 leta. Trebinje ima celinsko klimo, kar pomeni v poletju peklensko vročino. Ni zastonj znani izrek vojakov, ki so tukaj služili vojaški rok: "Trebinje, jebi

Mesto Trebinje

Vir: Trebinje, Wikipedija, dostopno dne 17.2.2020.

Iz Trebinja smo se dvignili po ovinkih nad akumulacijsko jezero in po 31 km skozi pusto pokrajino, ki je posejana z grmičevjem in kamni, prispeli v Bilečo. Dan se je nagibal proti večeru, vendar nam je uspelo zagledati kasarno, ki je od centra mesta oddaljena dobrih 500 m.

6. MESTO BILEĆA

Mesto Bileća je občinsko središče občine Bileća v jugovzhodni Hercegovini. Mesto se je razvilo iz majhne vasi na nadmorski višini 440 m. Ima nekaj čez 7500 prebivalcev. Prevladujejo prebivalci srbske narodnosti, zato spada Bileća v Republiko srbsko.

Bileća je prišla v zgodovino po burnih dogodkih in zmagi nad Turki 1388. leta. Po zasedbi Avstro – Ogrske 1878. leta je bilo v Bileći 60 hiš in 263 prebivalcev. Avstro – Ogrska je zgradila tudi kasarno ter utrdbe po okolici kot sta Drakulica in Hađibegovo brdo, kjer poteka meja s Črno goro.

V začetku 20. stoletja (1910) je bilo v Bileći že 1871 prebivalcev in že 307 hiš. Bilo je več vojske kot civilnega prebivalstva.

V času med obema vojnama je bilo v bivši kasarni koncentracijsko taborišče za politične zapornike, predvsem komuniste.

Med letoma 1949 in 1953 je bilo tukaj zaprtih 3576 političnih kaznjencev – informbirojevcev.

Od 1956 do 1991 je bila v kasarni, ki je nosila ime Moša Pijade šola za rezervne oficirje (ŠROP), kjer se je izšolalo približno 55.000 oficirjev, od tega približno 5500 Slovencev. Danes kasarna nosi ime Bilečki borci.

Vir: Mesto Bileća Wikipedija, dostopno dne 17.2.2020

Danes ima mesto Bileća drugačno podobo kot pred 43 leti. Predvsem je veliko več zelenja, kot takrat. Pogled na sliko mesta, ki je novejšega datuma, nam v prvem trenutku ponuja kar prijetno panoramo. Podrobnejša predstavitev mesta, je naslednja. V ozadju vidimo akumulacijsko bilečko jezero in v sredini jezera hrib Drakulica z utrdbo. Na začetku delovanja ŠROP Bileća je bilo na tem področju še terensko usposabljanje, nato so območje zaprli zaradi kač, ki so bile po moči strupa na drugem mestu v Evropi. Desno zadaj se vidi kasarna. Cesta, na obrobju mesta in zadaj ob jezeru za kasarno, je glavna povezava za

Trebinje in Dubrovnik. Nekaj večje je blokovsko naselje in povečal se je kompleks individualnih hiš (na levi strani slike). Danes hotel Trebišnjica, ki se nahaja v centru mesta ni več v obratovanju. Na levi v ozadju je Zlatište, kjer smo imeli oddelčne vaje je bilo takrat poraščeno samo z redkim grmičevjem. V času služenje vojaškega roka so prebivalci gojili predvsem drobnico - ovce in koze, ki so objedle še tisto malo grmičevje in pokrajina je bila zares pusta. V današnjem času se posamezniki ukvarjajo samo še z živinorejo (avtor o.p.)

Ko so potopili dolino do Trebinja so v mestu zgradili tekstilno tovarno preprog Bilečanka s 1800 delavci, ki je ljudem iz doline dajala zaposlitev in pa obrat Energoinvest (livarna in kovačija) s 600 zaposlenimi. Ob zadnjem obisku Bileče leta 2018 tovarni nista obratovali. Na začetku jezera pod vojašnico je izvir reke Trebišnjice, ki je najdaljša ponikalnica na Balkanu (100 km).

Reka izvira pri mestu Gacko in v Bileči pride zopet na površje. Kot smo že omenili, je pred Trebinjem zajezena z jezom Grančarevo, ki je visok 123 m in širok 439 m. Jezero ima površino 32 km² in je bilo 1967 največje na Balkanu. Od Trebinja teče reka do Dubrovnika pod imenom Dubrovačka rijeka (Wikipedija, dostopno dne 17.2.2020).

Za odhod v kasarno nismo niti pomislili, temveč smo jo mahnili v prvi gostinski lokal, ki je bil v hotelu Trebišnjica. Komaj smo zavzeli primerno mizo, se je že pojavil na vratih človek v uniformi in pristopil k naši mizi. „Vi ste sigurno vojni obavezniki?“, nas je nagovoril v srbskem jeziku. „Ja, smo, pa kaj!“, smo odgovorili. Takoj zapustite hotel in gremo organizirano v skupini v kasarno. „Mi bomo šli v kasarno, takrat, ko bomo mi hoteli in pojdi proč.“ Brez besed je odšel, mi pa veseljačimo dalje. Ta scena o odhodu se je ponovila še morda dva, tri krat, ko smo se končno dvignili in zapustili civilizacijo kar za lep čas. V kasarno smo vstopili 11. 3. 1977 ob 23.30 uri. Ker smo prišli pred 24.00, se nam je dan štel že v vojaški rok.

Oficir v sprejemni skupini kap. I. kl. Himza Pećenković je samo še dejal: „E moji Slovenci, šta da sada radim sa vama u ovu vreme. Sutra u jutro počnemo.“ Tisto noč smo prespali pod kino dvorano v prostoru, ki je bil namenjen ravno takšnim in podobnim kot smo bili mi in nekateri so prišli ob treh zjutraj. Kdor je potoval z vlakom in avtobusi je vedel kaj se pravi potovati v Bilečo. V našem vodu je bil pitomac iz okolice Ptuja, ki je naredil turo čez Črno goro in prišel za nami šele tretji dan. Čeprav so ga po seznamu pogrešali, ni dobil nobene sankcije, glavno da je prišel.

V slučaju, da se nisi javil v predpisanem roku, je na terenu pričela iskanje in pregon civilna policija, ki te je nato predala vojaškim oblastem. Tukaj pa ni bilo milosti.

Vojaška sodišča so bila zelo stroga in lahko je sledila kar visoka zaporna kazen, ki si jo moral odslužiti v vojaškem zaporu. Po pretečenem odsluženju kazni, pa je bilo potrebno še odslužiti vojaški rok. Bili so tudi primeri, ko so se posamezniki delali neumne ali kako drugače umsko prizadete. Gorje, če so vojaški zdravniški strokovnjaki odkrili poskus prevare v cilju izogiba služenju vojaškega roka.

Le redkim se je posrečilo preslepiti strokovne službe in so bili odpuščeni kot nesposobni. Ta ocena nesposobnosti se je v civilnem življenju odražala na določenih področjih. Sluh in vid sta bili tisti kategoriji, ki sta simulante v večini primerov rešili služenja vojaškega roka.

Kasarna Moša Pijade Bileća

Vir: Kasarna Bileća, Wikipedija, dostopno 17.2.2020.

Pisal se je datum sobota 12.3.1977, ko se je začelo zares. Kompletno skupino, ki smo prenočili pod kino dvorano so zbudili ob šesti uri zjutraj in nekdo od dežurnih služb nas je odpeljal na zajtrk. Starejša klasa pitomcev nas je ogledovala kot kupci tropa ovac na sejmu, vendar se nobeden ni upal pripomniti „frrr“ (fazani). To je bilo v ŠROP, ki je bila šola na visokem nivoju strogo prepovedano. Takšno nastopanje starejše klase proti mlajšim pitomcem se je obravnavalo kot žaljiva diskriminacija.

Jedilnica ali „trpezarija“ je bila velika in svetla, v kateri je bilo prostora za cca. 250 ljudi. Hrana se je delila na osnovi samopostrežbe. Nad delilnim pultom je bila na zidu narisana velika slika z vojno tematiko sodelovanja JLA z delovnim ljudstvom. Po zajtrku smo se zbrali pred jedilnico in v vrsti odšli nazaj na sprejemno točko, kjer so nas popisali in razporedili v enote.

Zopet premik z našo osebno prtljago, ki je bila sestavljena iz potovalnih torb raznih oblik, barv in velikosti. Bili smo kar pisana družčina mladeničev z različno dolgimi lasmi in frizurami.

Naslednja točka našega premika je bil poklicni kasarniški frizer ali „brico“.

Sistem striženja je bil zelo preprost in hitrostno učinkovit. Električna „mašinka“ z 7 mm nastavkom. V zelo kratkem času je frizer obdelal posameznika s pripombo: „Gotovo, odlično izgledaš i možeš da se vidiš u ogledalu.“ Že na ti točki smo se po striženju težje spoznali vsaj tisti, ki smo skupaj prišli. Spomnim se rekruta, ki je trdil, da je po poklicu „sudija“ in od frizerja zahteval, kako ga naj postrize. Frizer je svoje delo opravil molče in rekel: „Sledeči!“

Po pogledu v ogledalo je „sudija“ prebledel, nato pa pričel jokati kot otrok in vpiti kaj so iz njega naredili. Vse po vrsti vas bom tožil, ko pridem domov. Nič

mu ni pomagalo javkanje, z nami se je odvrlekel na naslednjo delovno točko v kopalnico ali „kupati“.

Prostor za kopanje je bil sestavljen iz predprostora in prostora s štiridesetimi tuši. V predprostoru smo se slekli in vso civilno obleko in obutev strpali v platnene vreče, na katere smo napisali domači naslov in jih oddali dispečerski službi. Osebno izkaznico, potni list, če ga je kdo imel je bilo potrebno obvezno oddati v vrečo. Sledilo je tuširanje in zadolžitev z opremo. Vsak kos opreme je moral ustrezati dimenzijam telesa, tudi obseg glave so nam izmerili z krojaškim metrom in temu je sledila ustrezna velikost kape. Vso ostalo opremo, ki jo nismo imeli na sebi so nam nametali na šotorsko krilo. Vsak je pograbil vse štiri vogale krila in vrgel culo na ramo. Po seznamu razporeditve so nas sprejemali vodniki stažisti, ki so nam bili v času šolanja poveljniki oddelkov in inštruktorji.

8. KDO JE BIL MOŠA PIJADE?

Moša Pijade je bil jugoslovanski komunist, slikar in novinar. Rojen je bil 1890 v premožni judovski beograjski družini. Študiral je slikarstvo v Beogradu in Parizu. Zelo zgodaj (1920) je postal član KPJ (Komunistične partije Jugoslavije in kot tak preganjan in obsojen na večletno zaporno kazen. Bil je v kaznilnici Sremska Mitrovica, Lepoglava in v Bileći, kjer je dočakal drugo svetovno vojno.

Med NOV je bil v samem vrhu partizanskega gibanja in tesen sodelavec Tita. Bil je ustanovitelj tiskovne agencije TANJUG. Po vojni je opravljal v tujini številne visoke jugoslovanske državne funkcije do 1955. Živel je v Parizu, kjer je umrl 1957. Glede na to, da je bil politični zapornik v Bileći je kasarna nosila njegovo ime. (vir: Wikipedija, dostopno 16.3.2020).

Wikipedija, dostopno 26.3.2020

II. POGlavJE

1. SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA – ŠROP

Dodeljen sem bil v 3. vod 4. čete 2. bataljona. S tem sem dobil tudi natančno številko vojne pošte, ki se je glasila 3215/24 Bileća. Prva štiri mestna številka je bila splošna za kasarno Bileća, 24 pa je pomenilo, 2 drugi bataljon, 4 četrta četa.

Mi smo bili 54. klasa (razred, generacija). Parne klase so bile razporejene v 2. bataljon, neparne pa v 1. bataljon. Zamik med generacijami je bil tri mesece. Prostori naše 4. čete so se nahajali v stavbi zraven jedilnice v prvem nadstropju. Naš tretji vod je bil v severno zahodnem traktu. Sama stavba je bila v sklopu zadnjih stavb do zahodnega obzidja in najbolj oddaljena od vhoda v vojašnico. Za temi stavbami so bile ob samem obzidju postavljene nadstrešnice z mizami za čiščenje orožja.

Po prihodu v spalnico, mi je vodnik pokazal kar prvo posteljo, ker še ni bilo nobenega pred mano. En dan sem bil v zamudi pa še to prvi v enoti. Kako je bilo to mogoče? Razlaga je čisto preprosta, ker se je pitomce razporejalo po vrstnem redu 1. četa, 2. četa itd.

Postelje so bile železne z jekleno mrežo in „duški“. To so bile tri kocke kot jogi, dve rjuhi, zglavnik in odeja. Zraven vsake postelje ob sredinskem prehodu je bila modra pločevinasta omarica imenovana „kaseto“. V to omarico je šlo kar veliko opreme, samo zložiti jo je bilo potrebno.

Kako se oprema zloži v kaseto, mi je pokazal vodnik stažist Vranov, ki me je pripeljal v spalnico. Zlaganje opreme je bilo postopoma, ali v vojaškem žargonu „vodečim putem“. Vsa oprema, ki se je zlagala, se je zložila na širino vojaške kape. Danes se prakticira širina A4 formata (300 mm).

Vojaški plašč „šinjel“ je imel svoje mesto na hodniku pred spalnico, ravno tako škornji, pribor za čiščenje obutve, čelada, šotorsko krilo in platnena torbica. Obuti si nismo niti zamislili, da bi stopili v spalnico, ki je bila velikosti za namestitev pehotnega voda – 27 pitomcev in trije vodniki stažisti.

Postelje so bile postavljene ob vsako steno po dolžini. Po sredini spalnice je bil položen tepih – tekač. Parket je bil ribja kost in lakiran. Okna so bila dvojno zastekljena in so kar v redu tesnila.

Počasi so začeli prihajati še preostali, ki so bili dodeljeni v naš vod. Tudi „sudija“ je prišel in še vedno je javkal za svojimi lasmi. Čas za kosilo. Vodnik nas je odpeljal pred našo stavbo, ki je imela številko 26. V pritličju so bili prostori tretje čete. Takoj smo bili seznanjeni, da v te prostore nimamo vstopa. Verjetno je bil to varnostni ukrep, da ne bi prihajalo do raznih kraj opreme ali vrednostnih stvari, vključno z denarjem. Razne zlate verižice in zapestnice ni bilo dovoljeno nositi. Dovoljeni so bili samo poročni in zaročni prstani, katere so imeli posamezniki iz južnih republik.

Pred stavbo je bilo nekaj metrov betonskega pasu, nato je bila asfaltna cesta, nekaj stopnic in betonski prostor ali „pista“ za postroj.

Vodnik stažist nas je postavil v vrsto, pogledal in popravil vojaške pasove ali „opasače“, posebno pozornost je posvetil pravilni namestitvi kape – titovke. Kapa s peterokrako zvezdo je imela poseben statusni simbol in smo jo spoštovali zaradi zvezde bolj kot bilo kaj drugega.

Pred jedilnico smo na povelje kape sneli z glave in jih zataknili za pas z navzgor obrnjeno zvezdo.

Po končanem kosilu smo pladnje oddali pomivalcem posode, pred jedilnico

počakali vodnika stažista, da nas je odpeljal v naše prostore. V poznejšem času smo po kosilu in večerji odšli prosto v stavbo ali učilnico.

V spalnici smo že našli nove prišleke in jim po kosilu že pomagali zlagati opremo v kasete. Sproti smo ugotavljali kaj nam še manjka. Predvsem so to bili artikli za čiščenje obutve, obleke in za osebno higieno.

Vodnik je zopet zbral skupino, ki je imela pomanjkljivosti in nas odpeljal v kantino, kjer se je te artikle lahko kupilo. Posebno zanimiva je bila vrečka zelene vojaške barve z vrvico na zadrgo in je bila namenjena za eden in drugi pribor. Torej je bilo potrebno kupiti dve. S tem je bil tudi dosežen cilj, da smo bili vsi enaki. Če bi imeli civilne toaletne torbice, bi bili kar pisana družina. Po civilnem življenju ni smelo biti nobene, še tako majhne sledi.

Ker je bila to elitna mednarodno priznana šola je bilo za vse poskrbljeno in načrtovano do potankosti. Res pa je tudi, da so občine napotile v Bilečo ljudi, od katerih so po končanem šolanju in vojaškem roku pričakovale kar največji izkoristek pridobljenega znanja pri usposabljanju rezervnih enot TO. Izobrazba napotnih v ŠROP je bila vsaj tri letna poklicna, štiriletna srednja, višja in visoka šola. Največji delež je bil s srednje šolsko izobrazbo.

Naš vod se je do večera kar lepo dopolnil in zopet smo jo v vrsti mahali na večerjo. Korak po koraku so nam vodniki stažisti odkrivali zakonitosti hišnega reda. Vse je bilo časovno planirano do minute natančno, kar smo pozneje obvladali z lahkoto. Posebno pozornost smo morali posvetiti zlaganju opreme na hodniku pred spalnico. Škornji obvezno čisti in zloščeni do sijaja, na vrhu škornjev lepo položen par čistih nogavic s stopali po delu, kjer so potekale vezalke. Nizki črni čevlji, ki so bili predvideni za izhod v mesto in za posebne svečanosti so bili na polici pod škornji. Vrečko pribora za čiščenje obutve je bilo potrebno s pomočjo kartona oblikovati v pravokotnik, ki je bil za vse enak.

Tudi platnene torbice v kateri smo nosili malico, pribor za pisanje in risanje ter zvezke pri določenih predmetih smo oblikovali v pravokotnik dimenzije 250 x250 mm. Pri plaščih, ki so bili obešeni nad obutvijo, se je videl samo levi rokav prvega plašča, čeprav jih je bilo v vrsti petnajst.

Umivalnica, hodnik in sanitarije so predstavljali skupne prostore celotne naše 4. čete, ki je bila v tem nadstropju. Po spalnicah 1. 2. in 4. voda se nam ni bilo dovoljeno družiti. Najbolj priljubljen prostor za druženje je bila balkonska niša, ki je bila namenjena za čiščenje obutve in prostor za kadilce „pušače“.

V umivalnici je bilo šest korit iz umetnega brušenega betona, v treh vertikalah, ki so služile kot pregrade med koriti so bile nameščene na vsaki strani po štiri vodovodne pipe, skupno štiriindvajset.

Na steni ogledala s poličkami in mrzla voda, da te je zjutraj usekala kot strela z jasnega. Zajetje je bilo pod kasarno in voda je bila zelo mrzla. Pri pranju zob ti je čeljust potegnilo v stan in tudi britje je bilo vsaj na začetku svojevrsten

podvig. Tople vode takrat v umivalnici ni bilo.

Skupni izraz za umivalnico in WC je bil „mokri čvor“ ali mokro vozlišče. WC so bili angleškega tipa brez vrat, kjer si se moral pri opravljanju velike potrebe počepniti nad luknjo. Imenovali smo jih „čučavci“. Na steni so bili še pisoarji in to je bilo vse. Zjutraj je bilo nekoliko gneče, ker je bil čas za osebno higieno odmerjen, vendar ga je bilo dovolj, da smo se vsi uredili. Končno je prišel čas za počitek, ki ga je naznanil glas trobente ob 22.00 uri. Trobento je igral „cigo“ majhen in črn. Po odigranem znaku za „povečerje“ je bila komanda: „Na spavanje, gasi svetlo!“ V spalnici je zavladal mir. Tako sem preživel prvi aktivni dan mojega vojaškega roka. Pisal se je datum sobota 12. marec 1977.

Ob svitu je zadonela trobenta s poskočno melodijo, ki je šla do kosti. V humorističnem žargonu bi melodija zvenela takole: „Diži, diži se i namesti krevete.“ Takoj za tem je že padla komanda, sicer še v bolj blagi obliki: „Diž se vojsko, ustaj!“ Ura je bil šest in ker je nedejla je vstajanje eno uro pozneje.

Nastopilo je opravilo, ki je marsikomu paralo živce – postiljanje postelj. Meni osebno postiljanje ni delalo nobenih preglavic, ker smo morali v internatu na Vidovdanski ulici v Ljubljani vsak dan urediti sobo kot v hotelu in tudi predvojaška vzgoja na Blokah je pomagala. Internat je imel pol vojaški sistem in red. Osvojiti sem moral samo način postiljanja. Pri nekaterih je bilo potrebno kar precej pomoči, ker smo bili novinci.

Sledilo je umivanje in oblačenje. Imeli smo na sebi svečano novo zimsko uniformo in opasače z oprtači (pas z oprtniki), ki so bili novi in so dali takoj vedeti, da smo „remoti“ (novinci). Zopet postroj na pisti z obrazložitvijo, kje je točno naš prostor. Stali smo v dveh vrstah, vodniki so popravljali opasače, kape, ki so jih nekateri nabili na glavo kot srbsko šajkačo“. Vsi gumbi so morali biti zapeti.

V jedilnici so se kuhali naslednji obroki: zajtrk, tri meniji kosila in tri meniji večerje.

Ob delavnikih smo pri zajtrku prejeli še suho malico. Razpored odhoda na kosilo in večerjo je bil določen v „dnevni zapovedi“ (dnevno povelje).

V kasarni nas je bilo 1176, od tega 1. in 2. bataljon po 480 pitomcev, 98 vodnikov stažistov in šolska četa (Indijanci) 120 vojakov. Aktivne starešine tukaj niso zajete, čeprav so se nekateri hranili tudi v vojaški menzi. Skupno število starešin je bilo nekaj čez 100 in še CO (civilne osebe).

Med CO so bili: puškar, kurjač, perice, trgovke v kantini, kemična čistilnica in trafika z legendarno Olivero in še kdo.

Tako je to kolobarjenje omogočilo, da je vsaka enota dobila vsakega od obrokov. Nekje je bilo nepisano pravilo, da je prvi obrok najboljši, vendar je bila hrana dobra in zadostna. V prvem tednu so se nekateri zmrdovali, da hrana ni dobra, zato so nosili na pomivanje skoraj polne pladnje na kar so budno pazile starešine in dežurni oficirji.

Prvih deset dni je bilo poskrbljeno tudi za zbijanje spolne moči. V čaj in kakav

so nam dodajali dodatek, ki je poskrbel, da smo se ohladili kot politični cucki.

Sledilo je zaslišanje, kaj je s hrano narobe. Po vojaških analizah je obstajala možnost, da je odklanjanje hrane prikriti upor proti služenju vojaškega roka in posledično negativni odklon do JLA in ustavne ureditve SFRJ. Ti pitomci so, dokler je bilo v žepih kaj maminega denarja hodili v kantino po napolitanke in razne sokove. Ko je nastala suša v žepih, bi bili najraje prvi ob delilnem pultu in zmazali bi dve porciji, če bi jim kdo dovolil. Tako imenovanega „repete“ ni bilo in je bilo prepovedano, ker se je smatralo, da je tablica vsebnosti kalorij obroka natančno preračunana in kot takšna ustrezna.

Oblačen in deževen nedeljski marčevski dan je bil še vedno poln negotovosti in medsebojnega spoznavanja. Lahko ti je določen pitomec večkrat ponovil, kako mu je ime in od kje je doma, je bilo v trenutku bilo pozabljeno. Danes je končno prišel tudi edini manjkajoči.

Mene so takoj začeli klicati Slovenec Joža. Pozneje so me klicali Črta, vendar se bomo pri tem imenu še ustavili.

Iz Slovenije smo bili štirje v našem vodu in sicer: Ozmec Milko iz Maribora, Gaber Aleš iz Goričan pri Medvodah, Petrovič Željko iz Ptuja, ter Vajdetič Jožef iz Dolenje Podgore.

Dan je bilo potrebno zapolniti, zato so nas odpeljali v našo učilnico, kjer smo se seznanili kje bomo poslušali teoretične predmete. Standardna učilnica s katedrom, dve vrsti klopi in železnimi omarami ob zadnjem zidu, ki so bile namenjene strokovni literaturi. Vsak je imel določen svoj prostor v teh omarah, ki smo jih imenovali „plakar“. Po kosilu smo imeli delno prosto, vendar smo morali biti v naši stavbi in urejati opremo. Nismo smeli pohajkovati po dvorišču „krugu“, ker nismo še obvladali „Strojevega pravila“ s pozdravljanjem aktivnih starešin in tudi pitomcev vodnikov.

Končno večerja in zopet prosto do znaka trobente za počitek. Srajco, hlače, bluzo in kapo smo zložili na širino kape in položili na kaseto, s tem da je morala biti stran kape z zvezdo obrnjena proti vratom. Kasete smo že poravnali v vrsto, da se je od vrat spalnice videl samo rob prve kasete, ta večer še moje. Kasete so bile ob vznožju postelj.

Ponedeljek, 14. 3. 1977

Zvok trobente in komanda, ki nas je spremljala do konca vojaškega roka: „Diž se, vojsko!“ Ura je pet zjutraj, zunaj je še temno, ker je tudi oblačno. Postiljanje postelj, osebna higiena in oblačenje tokrat še v svečano novo uniformo. Razlika je tudi v tem, da je danes za nas prvi delovni dan in imamo namesto nizkih čevljev „čizme“. Na nizke čevlje lahko pozabimo vse do tistega dne, ko bom dali prisego ali „zakletvu.“

Danes so prišli v službo aktivni oficirji. V našem nadstropju ima pisarno komandant bataljona, komandir čete, komandirji vodov in četni starešina. Zopet sledi komanda: „Zapusti zgradu i na pistu za postrojavanje!“ Ponavljala se bo vsak dan, dokler ne osvojimo postopka do potankosti. Iz spodnjega dela vojašnice prideta še 1. in 2. četa in že nas je zbranih tukaj 480 pitomcev, kompleten 2. bataljon.

Vodniki stažisti določajo mesta posameznim vodom in se trudijo narediti postroj vsaj približno raven. Nekaj povelj poznamo še od telesne vzgoje v šoli. Popravljanje opasačev, zategovanje še za eno luknjo in kape. Pravilna lega kape na glavi je dva prsta nad obrvmi, tri prste od levega ušesa in dva prsta od desnega.

Vodniki stažisti so predali poročilo ali „raport“ o številčnem stanju prisotnosti komandirjem vodov, ti pa komandirju čete po izpiljenem postopku, kateri nam je vzel sapo. Komandant bataljona kapetan I. klase Koprivica Kostadin nas je pozdravil in nam v kratkem nagovoru zaželel dobrodošlico. Ta dan še nismo pričeli z jutranjo telovadbo.

Po zajtrku je bil ponovni postroj čet, vendar ločeno, da nismo motili eden drugega. Tokrat je nastopil naš komandir čete kap. Mate Viduka, manjše rasti in čokat, doma iz Dalmatinske Zagore. Prestavitev in prvo formatiranje miselnosti.

Delo, red in disciplina.

Sedaj je bilo potrebno formirati vod, kot enoto. Postrojeni smo bili na naši pisti, kjer so komandirji vodov s pomočjo vodnikov stažistov izvedli formacijo vodov. Naš komandir voda je bil aktivni poročnik Najdanovski Mirko, odličen oficir in duša od človeka. Tako kot je on skrbel za našo enoto, je le malokdo. Vendar se mu nismo smeli nič zlagati ali pa prekriti kakšno nerodnost ali prekršek, kar bomo videli še v nadaljevanju.

Prvo je bila izbira za namerilce puškomitraljezov (nišandžija PM). Namerilec je moral biti visok najmanj 180 cm, atletske graje in član ZK Jugoslavije. Za boljše razumevanje PM ali nemški šarec je tehtal 12,5 kg. Kje so sedaj prostovoljci za namerilce? Kar nekaj se jih je javilo in seveda sem bil tudi jaz med njimi. Izpolnjeval sem vse tri zahteve, vendar nisem prišel v ožji izbor. Moji sošolci, ki so se javili in so bili višji od mene, so me premagali.

Prvi oddelek - namerilci

1. Milivojević Zoran
2. Murčehajić Muharem

Drugi oddelek

1. Livada Zoran
2. Cakić Stojan

Tretji oddelek

1. Morović Petar
2. Ramić Sulejman

Dobil sem nehvaležno funkcijo pomočnika namerilca PM, kjer sem poleg moje osebne oborožitve nosil še škatlo za naboje. Moja osebna oborožitev je bila PAP (polavtomatska puška). V vsakem oddelku je bil še po en namerilec RB (ručni bacač min), ostali so bili strelci. Moj prvi namerilec PM v našem oddelku je bil 27 letni profesor geografije Livada Zoran iz Beograda, umirjen družinski človek.

Vod je bil formiran, sedaj je bilo potrebno narediti razpored še v spalnici. Vso spalnico smo razgnali in se selili po dolgem in počez, vendar smo kaj hitro dobili nazaj osnovno podobo. Postelje so bile postavljene po dve skupaj pa presledek. Z Zoranom sva dobila mesto nekje na polovici desne strani.

Ni počitka, gremo naprej, vse je planirano do minute natančno. Zopet postrojavanje, na desno in naprej do skladišča ali „magazina“ z intendantsko opremo.

(se nadaljuje...)